

Ключови думи:

ЕС, публични държавни вземания, взаимно доверие, признаване, изпълнение и изпращане на решения за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции, изпълнение по реда на ДОПК

Keywords:

EU, Mutual Trust, Recognition, Execution and Transmitting of Confiscation or Seizure Decisions and Decisions Imposing Financial Penalties

Ginka Simeonova

Execution of the Public State Receivables Under Art. 162, Par. 6 of the Tax and Social Security Procedure Code

The public state receivables, regulated in art. 162, par. 6 Tax and Social Security Procedure Code have a number of specifics, caused by the nature and type of the offenses from which they arise, the bodies, which establish them, the acts, which make them liquid and due and the order for their execution. The article examines precisely the procedure for execution of public state receivables, regulated in the abovementioned provision.

Ginka Simeonova, Ph. D.

Member of the Law Department of New Bulgarian University

*e-mail:
guinkasimeonova@abv.bg*

Lecturer in Financial and Tax Law, International Tax Law, State Aids Law

*Areas of specialization:
financial law, tax law, state aids, EU law.*

Author of monographs, studies and articles in professional periodicals in Bulgaria and abroad.

<https://doi.org/10.33919/yldnbu.19.9.10>

Гинка Симеонова

**Изпълнение на
публичните държавни вземания
по чл. 162, ал. 6 от
Данъчно-осигурителния процесуален кодекс**

Публичните държавни вземания, уредени в чл. 162, ал. 6 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, притежават редица специфики, породени от характера и вида на правонарушенията, от които произтичат, органите, които ги установяват, актовете, които ги правят ликвидни и изискуеми и реда за тяхното изпълнение. Статията разглежда именно реда за изпълнение на публичните държавни вземания, регламентирани в посочената разпоредба.

Публичните вземания на държавата и общините, произтичащи от упражняване на тяхната властническа дейност, са уредени изчерпателно в законодателството. Именно те се явяват резултат от възникването, развитието и погасяването на финансовите правоотношения, като конкретизират правото на държавата, респ. общината да получи престация от пасивния субект, на когото е възложено от правната норма задължението да осъществи тази престация, в следствие на което финансовото правоотношение се погасява¹.

Анализирайки чл. 162 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК), публичните държавни вземания могат да бъдат групирани с оглед същностните им особености и характеристики в няколко условни категории. На първо място това са такива с типично финансов характер (вземания за данъци², такси, мита³). На второ място – такива със санкционен характер (вземания по наказателни постановления, конфискации и

¹ Стоянов, И. Финансово право. С.: Сиела, 2017, с. 212.

² Минкова, Г. Данъчни задължения. С.: Сиела, 2012.

³ Симеонов, А. Тарифно класиране и произход на стоките съгласно митническото законодателство на ЕС. С.: Сиби, 2014, Симеонов, А. Възникване на вносно митническо задължение, Съвременен право, бр. 1, 2002, 44–55, Симеонов, А. За новата правна уредба на митните сборове, Съвременен право, бр. 1, 2000, 40–52.

отнемане в полза на държавата) и на трето място – вземания, произтичащи от членството на Република България (РБ) в Европейския съюз (ЕС)⁴.

Вземанията по чл. 162 ал. 6 ДОПК влизат в две от посочените категории. От една страна, те са вземания, произтичащи от членството на РБ в ЕС, а от друга – са такива със санкционен характер.

Санкционният характер на тези вземания цели не само да се осигури приход в държавния бюджет, но преследва и друга цел, иманентно присъща единствено на санкциите. Безспорен факт е, че плащането на данък не представлява вид санкциониране на субекта от държавата, още по-малко неплащането на данъка може да представлява административно нарушение⁵. Следователно основната цел на изпълнението на публичните държавни вземания с финансов произход е да се осигури постъпването им в държавния бюджет под формата на приход, който ще може да бъде използван за покриване на общите разходи на държавата. Така се обезпечава възможността за посрещане нуждите на общността, организирана на база държавно-политически модел и правен ред. Държавата по силата на своя суверенитет е призвана да реализира поставените ѝ цели, като посредством своите институции и органи, създава материални обществени ценности, които имат правни, стопански и социални характеристики. За да върши това обаче, държавата има нужда от средства, които да използва. Тези средства тя набира от нейните граждани по публичноправен ред⁶.

Следователно за публичните държавни вземания с финансов произход осигуряване на този финансов ресурс за осъществяване на така очертаната цел ще е основна тяхна отличителна черта. В сравнение с тях публичните държавни вземания със санкционен характер, освен чисто финансов елемент, с оглед приходната част на бюджета, притежават и особен белег, който допълнително ги характеризира. Този елемент реализира целите на санкцията, разбирана като предупреждение и превъзпитаване на нарушителя към спазване на установения правен ред, като действа възпитателно и предупредително върху останалите граждани (чл. 12 от Закон за административните нарушения и наказания (ЗАНН)).

⁴ <http://trudipravo.bg/mesechni-spisania/mesechno-spisanie-schetovodstvo-danaci-i-pravo/menucontfp1/1320-pogasyavane-na-publichni-zadalzheniya>. Достъпен на 10.6.2020.

⁵ В разрез с това твърдение са разпоредбите на чл. 180 и сл. ЗДДС, по силата на които неначисляване на данък от страна на задълженото лице води до административнонаказателна отговорност под формата на глоба или имуществена санкция за лицето.

⁶ Стоянов, П. Основи на финансовата наука. С: УИ „Св. Климент Охридски“, 2004, 29–40.

С други думи, публичните държавни вземания, уредени в чл. 162, ал. 6 ДОПК, притежават и този характерен белег.

На трето място, тези вземания са специфични с оглед осъществяването на юридически факт/и, част от сложния фактически състав, реализирането на които води до възникване на самите вземания. Тези юридически факти притежават трансграничен характер.

На последно място, публичните държавни вземания по чл. 162, ал. 6 ДОПК са свързани и с въвеждане в нашето законодателство на принципа на съдебно сътрудничество в рамките на ЕС, регламентиран в член 81 от Договора за функционирането на европейския съюз (ДФЕС) под формата на сътрудничество по гражданскоправни въпроси⁷ и сътрудничество по наказателноправни въпроси (членове 82–86 ДФЕС).

Съгласно член 3, параграф 2 от Договора за ЕС (ДЕС) „Съюзът предоставя на своите граждани пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което е гарантирано свободното движение на хора, в съчетание на подходящи мерки по отношение на контрола на външните граници, убежището, имиграцията, както и предотвратяването и борба с престъпността“. В основата на постигането на тази цел стои именно принципът на съдебно сътрудничество, като с оглед темата на изложението, интерес представлява сътрудничеството по наказателноправни въпроси. За да може да бъде осъществено то, следва да бъде възможно взаимното признаване на съдебни решения. Принципът на взаимно признаване, установен в член 82, параграф 1 от ДФЕС, е въведен от Европейския съвет през 1999 г., като се счита за „крайъгълен камък“ на съдебното сътрудничество, като способства за това Съюзът да бъде зона на свобода, сигурност и правосъдие⁸. Освен това Европейската комисия (ЕК, Комисията) дефинира концепцията, като означава, че едно съдебно решение, взето веднъж в една държава членка, трябва автоматично да бъде прието във всички останали държави членки и да има същото или поне сходно

⁷ ДФЕС предвижда възможността да се приемат актове на вторичното право напр. при взаимно признаване между държавите членки на съдебните и извънсъдебните решения и тяхното изпълнение – вж. Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22.12.2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, ОВ L 012, 16/01/2001, 1–23.

⁸ Заключения на председателството – Европейски съвет в Тампере, 15–16 октомври 1999 г. https://www.academia.edu/31119479/Wouter_Van_Ballegooij_B%C3%A1Ird_Petra_Mutual_Recognition_and_Individual_Rights_Did_the_Court_get_it_Right_New_Journal_of_European_Criminal_Law_7_pp_439464_2016_http_www.njecl.eu_pdf_file ITS_NJECL_07_04_0439.pdf?email_work_card=view-paper Достъпен на 10.6.2020.

въздействие там. Самият принцип се счита за основополагащ в процеса на интеграция в наказателноправната област в рамките на Съюза, посрещайки по този начин предизвикателствата, свързани с трансграничната престъпност. На база този принцип, когато компетентен съдебен орган на дадена държава членка, осъществявайки своите признати и уредени правомощия, постанови решение, то това решение следва да може да бъде прието за изпълнение във всяка друга държава членка все едно е постановено от неин собствен орган. Идеята е решенията да се признават автоматично, но на практика изпълняващата държава все пак извършва проверка на чуждото решение, но само при ясно и точно формулирани основания може да се стигне до изпълнение⁹.

Вследствие присъединяването на РБ към ЕС за страната ни възникна задължение за прилагане на съюзното законодателство посредством транспониране на редица европейски актове в националното ни законодателство. Разглежданите публични държавни вземания са резултат именно от изпълнение на това задължение.

Приеха се множество актове в областта на Третия стълб (сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи)¹⁰, които способстват за задълбочаване процеса на интеграция и разширяване обхвата и действието на международното сътрудничество. Сред тях са и Рамково решение 2005/214/ПВР на Съвета от 24 февруари 2005 г. относно прилагане на принципа за взаимно признаване на финансови санкции (наричано по-нататък „Рамковото решение за финансовите санкции“) и Рамково решение 2006/783/ПВР на Съвета от 6 октомври 2006 г. за прилагане на принципа за взаимно признаване на решения за конфискация (наричано по-нататък „Рамковото решение за конфискацията“). Двете рамкови решения са от значение за изследването на публичните държавни вземания, уредени в чл. 162, ал. 6 ДОПК, тъй като именно въз основа на тях се определят

⁹ Маринова, Г. Предизвикателства пред наказателнопроцесуалното законодателство при въвеждане на изискванията на директивите на Европейския парламент и на Съвета на ЕС. <http://ebox.nbu.bg/bgineu/index4.php?id=45> Достъпен на 10.6.2020.

¹⁰ Сътрудничество в следните области: правила, уреждащи преминаването на външните граници на Общността и засилване на граничния контрол; борба с тероризма, тежките форми на престъпна дейност, трафика на наркотици и измамите в международен мащаб; съдебно сътрудничество по наказателноправни и гражданскоправни въпроси; създаване на Европейска полицейска служба (Европол), разполагаща със система за обмен на информация между националните полиции; борба с незаконната имиграция; обща политика на предоставяне на убежище. www.europarl.europa.eu/factsheets/bg/sheet/3/ договорите от маастрихтиамстердам Достъпен на 10.6.2020.

кои вземания попадат в обхвата на посочената алинея. Поради правната природа на рамковите решения¹¹, по-специално поради липсата им на директен ефект в националните правни системи, е необходимо те да бъдат транспонирани в националното законодателство. Рамковото решение за финансовите санкции и Рамковото решение за конфискацията са транспонирани в българското законодателство с приемането на специалния Закон за признаване, изпълнение и изпращане на решения за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции (ЗПИИРКОРФС).

Във връзка с приложението на Рамковото решение за конфискацията трябва да се направи следното уточнение. Докладите на Комисията относно изпълнението на двете рамкови решения, които съставляват основните актове на Съюза във връзка с взаимното признаване на актове за обезпечаване и конфискация (Рамково решение 2003/577/ПВР и Рамково решение 2006/783/ПВР) показват, че действащият режим за взаимно признаване на актовете за обезпечаване и конфискация не е достатъчно ефективен поради факта, че тези рамкови решения не се изпълняват и прилагат еднакво в държавите членки¹². Това е и причината от въвеждането на всеобхватна система за обезпечаване и конфискация на средствата на престъпленията и на облагите от престъпна дейност в ЕС. В съобщението си от 28 април 2015 г., озаглавено „Европейска програма за сигурност“, Комисията отбелязва, че съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси разчита на наличието на ефективни трансгранични инструменти и че взаимното признаване на присъдите и съдебните решения е ключов елемент от рамката за сигурност. Комисията също така припомни необходимостта от подобряване на взаимното признаване на актовете за обезпечаване и актовете за конфискация. Необходимо е да се улеснят правилата за признаване и изпълнение на актовете за обезпечаване и актовете за конфискация на имущество. Тези правила следва да задължават държавите членки да признават, без допълнителни формалности, актовете за обезпечаване и актовете за конфискация, издадени от друга държава членка в рамките на производства с наказателноправен характер, и да

¹¹ Семов, А. Система на източниците на правото на Европейския съюз. С: УИ „Св. Климент Охридски“, 2009, 207–215.

¹² При приемането на Директива 2014/42/ЕС, с която се установяват минимални правила относно обезпечаването и конфискацията на имущество, Европейският парламент и Съветът посочиха в декларацията, че една ефективна система за обезпечаване и конфискация в Съюза е неразривно свързана с добре функциониращото взаимно признаване на актовете за обезпечаване и актовете за конфискация.

изпълняват тези актове на своята територия¹³. Поради тези причини е приет Регламент (ЕС) 2018/1805 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 година относно взаимното признаване на актове за обезпечаване и конфискация, който ще се прилага от 19 декември 2020 г. Този регламент заменя Рамковото решение за конфискация, считано от тази дата. Удостоверения за конфискация, изпратени преди 19 декември 2020 г., продължават да се уреждат от Рамковото решение за конфискация/отнемане в отношенията между държавите членки, които са обвързани от приетия регламент, до окончателното изпълнение на акта за конфискация (чл. 40 Регламент 2018/1805).

С оглед темата на разработката следва да се посочат предпоставките за изпълнение на публичните държавни вземания по смисъла на ДОПК и да се анализира дали вземанията, уредени в чл. 162, ал. 6 ДОПК, притежават определени специфики и какви.

За да може да се пристъпи към изпълнение на публични държавни вземания, следва да са налице следните кумулативно изискуеми предпоставки:

1. Наличие на едно изпълняемо право: а) да има едно държавно вземане; б) вземането да е определено по основание и по размер; в) вземането да е изискуемо.
2. Държавното вземане трябва да бъде безспорно, т. е. да са изчерпани законовите възможности за обжалване (с изключения за задължения за данъци, мита и задължителни осигурителни вноски).
3. Държавното вземане не трябва да е отсрочено или разсрочено.

Нека разгледаме предпоставките във връзка с темата на статията. За да може да се пристъпи към изпълнение, публичните държавни вземания трябва да бъдат установени по основание и размер. Данъчно осигурителният процесуален кодекс предвижда различни производства по установяване на задълженията за данъци. Тази разлика може да е свързана със субекта, който установява дълга, или с данъчнозадълженото лице, което подава данъчна декларация или е обвързано с изпълнение на задължението. И в двата случая правното значение на дефинирането на дълга е едно и също – установява се съществуването и дължимостта му от точно

¹³ Регламент (ЕС) 2018/1805 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 година относно взаимното признаване на актове за обезпечаване и конфискация.

определен данъчен субект. Поради ограниченото приложно поле на този вид установяване по отношение само на данъците като вид публични държавни вземания, производството е неприложимо към публичните държавни вземания с произход от ЕС. Правното основание за установяването им се съдържа в чл. 166 ДОПК. Съгласно чл. 165 ДОПК събирането на държавните и общинските публични вземания се извършва въз основа на влязъл в сила акт за установяване на съответното публично вземане, издаден от компетентен орган, освен ако в закон е установено друго.

Установяването им ще се извършва по реда и от органа, определен в съответния закон (арг. от чл. 166 ДОПК). Ако в съответния закон не е предвиден такъв ред, то ще се установява по основание и размер с акт за публично вземане, който се издава по реда за издаване на административен акт, предвиден в Административнопроцесуалния кодекс (АПК). Актът за установяване на публично държавно вземане е индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21 АПК. Той е от категорията на декларативните актове, които индивидуализират задълженията на субекта на облагане, като обвързват поведението на определени данъчни субекти по повод на конкретен фактически състав, пораждащ права и задължения¹⁴. Тези актове привеждат в действие правата и задълженията, предвидени и възникнали по силата на закона, правейки задължението ликвидно и изискуемо, посочвайки правното основание, размера и срока, в който трябва да се изпълнят публичните държавни вземания. За да могат реално да се изпълнят правата и задълженията, породени от правната норма, е необходимо да се реализират определени действия от страна на компетентните органи, с които да се установи съществуването на конкретно публично държавно вземане и да се определи обхватът на неговото съдържание¹⁵. Поради тази причина, актовете, с които се установяват публичните държавни вземания, се явяват основен, задължително необходим елемент от процеса на реализация на субективното публично право на държавата¹⁶,

¹⁴ Петканов, Г. Цит. съч., с. 58.

¹⁵ В този смисъл вж. Стоянов, П. Данъчно право. С.: БАН, 1994, с. 327.

¹⁶ Нововъведеното стесняване на касационното обжалване с измененията на Административнопроцесуалния кодекс от 2018 г. засегна непосредствено права на гражданите, каквото е правото на защита, както и принципът на законност в данъчното производство (чл. 160, ал. 6, изр. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс). Това право намери израз в законодателния подход решението на административния съд по дела, по които се обжалват установени с ревизионния акт публични вземания общо в размер до 750 лв., в които не се включват начислените лихви за забава, когато ревизионният акт е издаден на физически лица, и общо в размер до 4000 лв., в които не се включват начислените лихви за забава, когато ревизионният акт е издаден на юридически лица, да е окончателно и да не подлежи на касационно обжалване. В чл. 60, ал. 1 във връзка с чл. 84,

без наличието на който (или при порочността му) не може да се достигне до законосъобразно развитие и погасяване на самото правоотношение.

За различните видове публични държавни вземания с произход от ЕС, актът, който ги установява обаче е различен и притежава свои специфики, особено що се касае за тези, при които установяването е извършено от органи, стоящи извън националната ни правна система.

Актът, с който се установяват публичните държавни вземания по чл. 162, ал. 6 ДОПК, може да бъде два вида:

1. Решение за конфискация или отнемане на парични средства, респ. за паричната равностойност на конфискуваното или отнето имущество. Съгласно чл. 2 от Рамковото решение за конфискацията „решение за конфискация“ означава финансова санкция или мярка, наложена от съд по наказателно дело във връзка с престъпление или престъпления, които са довели до окончателно отнемане на имущество.
2. Решение за налагане на финансова санкция. Легална дефиниция на понятието е установена в чл. 1 от Рамковото решение за финансовите санкции, където „решение“ означава влязло в сила решение за плащане на финансова санкция от страна на физическо или юридическо лице, което: а) е постановено от съд на държава, взела решението по отношение на деяние, което е наказуемо по нейното законодателство; б) е взето от несъдебен орган на държавата по отношение на деяние, което е наказуемо по нейното законодателство, при условие че съответното лице е имало възможността да отнесе въпроса до съд, който е компетентен и по наказателни дела; в) е взето от несъдебен орган на държавата по отношение на действия, които по нейното законодателство се наказват като правонарушения, при условие че съответното лице е имало възможността да отнесе въпроса до

т. 3 от Конституцията се въвежда принципът на законоустановеност на данъците като публично субективно право на държавата да получи определена парична сума. Неговото реализиране е обект на съдебен надзор. Последният обезпечава правната сигурност. Премахването на възможността да се защити принципът на законност при издаването на ревизионния акт и постановяването на съдебно решение засяга в значителна степен правото на защита на гражданите в процеса. Освен това, ограничението се извършва, без да се допуска конкуренция с друга по-висша и конституционна ценност. Николова, Р. Промените в Административнопроцесуалния кодекс и гаранциите за пълноценно реализиране на правото на защита на гражданите в административния процес. В: Правата на гражданите и тяхната защита. С.: Нов български университет, 2019, 335. ISBN 978-619-233-079-8 (книжно издание) 978-619-233-078-1 (електронно издание).

съд, който е компетентен и по наказателни дела; г) е постановено от съд, който е компетентен и по наказателни дела, и се отнася за решение, посочено в буква „в“ от цитирана по-горе разпоредба. Аналогични са и дефинициите на тези понятия, заложиени в чл. 2 и чл. 3 ЗПИИРКОРНФС.

Специфично и за двата вида актове е, че те се издават от чуждестранни органи в кръга на тяхната компетентност и по ред, предвиден в националното право на държавата по местоизвършване на нарушението/престъплението, за което е наложена предвидената санкция.

На следващо място възниква въпросът за вида и характера на тези решения. По своята същност те са правораздавателни актове и се ползват със сила на пресъдено нещо по подобие на наказателното постановление (НП) по ЗАНН. Когато НП стане окончателно, то е изпълнително основание съгласно чл. 209, ал. 2, т. 5 ДОПК. Аналогична е ситуацията и с решенията за конфискация/отнемане и решенията за налагане на финансови санкции по чл. 162, ал. 6 ДОПК, които са изпълнително основание по чл. 209, ал. 2, т. 6 ДОПК. Решенията за конфискация/отнемане и решенията за налагане на финансови санкции притежават изпълнителна сила, но само ако бъде осъществен още един допълнителен юридически факт (ЮФ) по признаването и допускането им за изпълнение у нас. В противен случай публичното държавно вземане ще бъде ликвидно, но няма да бъде изискуемо. Тук разглеждаме понятието „изискуемост“ като правната възможност на кредитора да иска изпълнение¹⁷. Очевидно е, че само въз основа на чуждото решение за конфискация/отнемане или решение за налагане на финансова санкция не може да се пристъпи директно към принудително изпълнение. Необходимостта от осъществяването на споменатия по-горе допълнителен ЮФ е продиктувана именно от липсата на изискуемост на вземането по чуждото решение. Постановяването на съдебно решение за допускане на изпълнението на чуждестранен акт е задължителна предпоставка за принудително изпълнение на решението за конфискация/отнемане или решението за налагане на финансова санкция по реда на ДОПК.

Компетентни органи за РБ да признаят и да допуснат изпълнението на решение за конфискация/отнемане или решение за налагане на финансови санкции, издадено в друга държава – членка на ЕС, са окръжните

¹⁷ <https://www.challengingthelaw.com/obligacionno-pravo/iziskuemost-pri-nachalna-lipsa-na-osnovanie/>
Достъпен на 10.6.2020.

съдилища (чл. 6 ЗПИИКОРНФС). Когато осъществяването на директен контакт между компетентните органи не е възможно, орган, отговорен за административното изпращане и получаване на решения за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции в РБ, е Министерството на правосъдието.

Компетентният окръжен съд за признаване на решение за конфискация/отнемане е окръжният съд по местоживеенето или обичайното пребиваване на лицето, а за юридическото лице – по седалище, адрес на управление или адрес за кореспонденция, на територията на РБ. Решение за конфискация/отнемане на конкретно имущество или на парична сума се признава от окръжния съд по местонахождението на имуществото или по мястото на източника на доходи (чл. 15 ЗПИИКОРНФС). Що се отнася до решенията за налагане на финансови санкции, местната подсъдност се определя по същия начин съгласно чл. 31 ЗПИИКОРНФС.

Съгласно чл. 4 ЗПИИКОРНФС съдът се сезира чрез изпращане на чуждестранните решения или заверени копия от тях, които се придружават от удостоверение по образец съгласно приложения № 1 и 2 ЗПИИКОРНФС. Удостоверението се издава, подписва и неговото съдържание се удостоверява от компетентния орган на издаващата държава¹⁸. Производството се осъществява по реда на чл. 16 ЗПИИКОРНФС.

Окръжният съд има правомощие единствено да провери дали са налице условията за признаване и изпълнение на решенията, без да разглежда спора по същество. Национален съд не може да се произнася по правоотношения, чието разглеждане принадлежи на чужд правен ред. Аргумент за това откриваме и в чл. 20, ал. 4 ЗПИИКОРНФС и чл. 34 ал. 2 ЗПИИКОРНФС, според които решението за конфискация/отнемане или решението за налагане на финансова санкция и основанията за издаването им подлежат на отмяна само от съд на издаващата държава в съответствие с националното ѝ законодателство.

Условията за признаване и изпълнение на решенията за конфискация/отнемане са регламентирани в чл. 14 ЗПИИКОРНФС. Първото от тях се отнася до т. нар двойна наказуемост, т. е. деяния, които съставляват

¹⁸ Понятията „издаваща и изпълняваща държава“ са легално дефинирани в § 1 ДР на ЗПИИКОРНФС. По смисъла на този закон: 1. „Издаваща държава“ е държавата – членка на Европейския съюз, в която е постановено решение за конфискация или отнемане или решение за налагане на финансови санкции на физическо или юридическо лице. 2. „Изпълняваща държава“ е държавата – членка на Европейския съюз, на която е изпратено решение за конфискация или отнемане или решение за налагане на финансови санкции, с цел неговото изпълнение.

престъпления, за които се предвижда конфискация и по българското законодателство, независимо от елементите на състава им по законодателството на издаващата държава. Двойна наказуемост не се изисква за престъпленията, посочени в ал. 2 на същата разпоредба, при условие че в издаващата държава те са наказуеми с лишаване от свобода с максимален размер не по-малко от три години. Следващото условие е регламентирано в чл. 14, ал. 4 ЗПИИКОРНФС и то е свързано с имуществото, предмет на решението, за което е необходимо да се намира на територията на РБ или лицето, срещу което е постановено решението, да притежава имущество, получава доходи или има местоживеене или обичайно пребиваване у нас, а за юридическото лице – седалище, адрес на управление или адрес за кореспонденция, на територията на РБ. На следващо място, в чл. 19 ЗПИИКОРНФС са регламентираны основанията, при които българският съд може да откаже признаване и изпълнение на решението за конфискация/отнемане. Тези основания не са императивно регламентираны, следователно при някои от тях съдът има право на преценка дали да признае и допусне до изпълнение решението за конфискация/отнемане или не.

Условията за признаване и изпълнение на решенията за финансови санкции уредени в чл. 30 ЗПИИКОРНФС. Първото условие отново е двойната наказуемост на деянието, което трябва да съставлява престъпление или административно нарушение и по българското законодателство, независимо от елементите на състава им по законодателството на издаващата държава. Изключения от изискването за двойна наказуемост съществува и тук – чл. 30, ал. 2 ЗПИИКОРНФС. Второто условие е аналогично на посоченото в чл. 14, ал. 4 ЗПИИКОРНФС – съдът признава решение за налагане на финансови санкции, при условие че лицето, срещу което е постановено решението, притежава имущество, получава доходи или има местоживеене или обичайно пребиваване, а за юридическото лице – седалище, адрес на управление или адрес за кореспонденция, на територията на РБ. На трето място, в чл. 35 ЗПИИКОРНФС са посочени основанията, при наличие на които може да се откаже признаване и изпълнение на решението за налагане на финансова санкция. И тук разпоредбите дават възможност за преценка от страна на съда дали да признае и допусне до изпълнение решението за налагане на финансова санкция или не¹⁹.

¹⁹ https://www.academia.edu/36789915/RECOGNITION_EXECUTION_AND_TRANSMITTING_OF_CONFISCATION_OR_SEIZURE_DECISIONS_AND_DECISIONS_IMPOSING_FINANCIAL_PENALTIES Достъпен на 10.6.2020.

Предвид спецификата на темата, изброените условия няма да бъдат разглеждани подробно.

Ако съдът приеме, че са налице условията за признаване и изпълнение на представеното решение за финансова санкция или решение за конфискация/отнемане, на основание чл. 32, ал. 1 ЗПИИРКОРНФС (за финансовите санкции) и чл. 16, ал. 7, т. 1 от ЗПИИРКОРНФС (за решенията за конфискация/отнемане), същото се признава и изпраща за изпълнение. При наличие на предпоставки за отказ от признаване и изпълнение, съдът отказва признаване и изпълнение на съответното решение и прекратява производството, като уведомява компетентния орган на изпращащата държава. Всяка заинтересована страна, включително трето добросъвестно лице, може да обжалва акта на окръжния съд за признаване на решението за конфискация/отнемане или решение за финансова санкция пред съответния апелативен съд в 7-дневен срок от узнаването за постановяването му. Обжалването не спира изпълнението, а решението на апелативния съд е окончателно.

Съдът е длъжен незабавно да уведоми компетентния орган на издаващата държава за постановено от него съдебно решение независимо от диспозитива му, като копие от уведомлението се изпраща и на Министерството на правосъдието на РБ.

След постановяване на съдебното решение, възникват две възможности, свързани с изпълнение на установеното в чуждестранното решение публично държавно вземане по чл. 162, ал. 6 ДОПК. Те са обвързани с това дали решението е признато за изпълнение или не.

При първата хипотеза решението се изпраща на изпраща на Националната агенция за приходите (НАП) за изпълнение по реда на Закона за Националната агенция за приходите и ДОПК (чл. 22 и чл. 36 ЗПИИРКОРНФС). С постановяване на решението на окръжния съд за признаване и допускане за изпълнение на чуждестранното решение публичното държавно вземане по чл. 162, ал. 6 ДОПК става изискуемо, т. е кредиторът може да иска изпълнение чрез средствата на държавната принуда. При липса на доброволно изпълнение от страна на длъжника, може да се пристъпи към принудително изпълнение по реда на Глава XXV ДОПК.

При втората хипотеза, ще липсва изискуемо задължение и кредиторът няма да може принудително да реализира вземането си. Но това не означава, че длъжникът няма да може да изпълни, ако хипотетично приемем, че иска да направи това. Именно поради факта, че вземането

е установено по основание и размер в чуждестранното решение за конфискация/отнемане или в решението за налагане на финансова санкция, както и че пасивният субект по финансовото правоотношение е определен в него, той доброволно може да изпълни задължението си, като по този начин ще се погаси и самото финансово правоотношение.

Публичните държавни вземания, регламентирани в чл. 162, ал. 6 ДОПК, притежават специфични особености в сравнение с публичните държавни вземания, установени съгласно правилата на националното ни законодателство. В най-голяма степен тези специфики произтичат от трансграничния характер на финансовото правоотношение, което се поражда и развива в държава членка на ЕС и при липса на доброволно изпълнение се погасява чрез принудително такова на територията на РБ. Публичните държавни вземания по чл. 162, ал. 6 ДОПК са израз на въведения единен механизъм за взаимно признаване и изпълнение на решения, издадени в друга държава членка, представляващ по своята същност широка възможност за взаимна правна помощ в рамките на Съюза. Целта, разбира се, е постигане все в по-голяма степен на пространство, основано на принципи като сътрудничество, върховенство на правото²⁰ и правова държава²¹.

²⁰ Топчийска, Д. Върховенство на правото: Теоретични аспекти. С.: Авангард Прима, 2017.

²¹ Повече за правовата държава вж. в Михайлова, Е. Парламентаризъм и правова държава в България. С.: НБУ, 2012, с. 19 и сл.